

Sygn. akt III AUa 865/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
	sędzia Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.) sędzia Krzysztof Szewczak
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2019 r. w Lublinie

sprawy S. B.

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego

o umorzenie należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego

na skutek apelacji S. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 2 sierpnia 2018 r. sygn. akt VIII U 2499/17

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokatowi M. S. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Lublinie) kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu wydatków.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Krzysztof Szewczak

III AUa 865/18

UZASADNIENIE

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, działając jako Likwidator Funduszu Alimentacyjnego, decyzją z dnia 19 września 2017 roku odmówił S. B. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5 % opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 31.936,56 złotych. W uzasadnieniu Likwidator wskazał, że w jego ocenie, po analizie sytuacji osobistej

i majątkowej wnioskodawcy, nie jest on w stanie jednorazowo spłacić swoich zobowiązań, co jednak nie przesądza o trwałym braku możliwości uregulowania zadłużenia.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie złożył S. B., wnosząc o jej zmianę i umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. W uzasadnieniu argumentował, że z osiągniętych dochodów nie jest w stanie spłacić zadłużenia. Nie posiada żadnego majątku, a ponadto jest zadłużony wobec podmiotów prywatnych. Z uwagi na konieczność całodobowej opieki nad chorą matką nie może podjąć pracy. Utrzymuje się jedynie z zasiłku w wysokości 316,80 złotych oraz emerytury matki wypłacanej w wysokości 1.282,69 złotych. Dochody te są przeznaczane na utrzymanie łącznie trzech osób: wnioskodawcy, jego matki oraz żony. Od 1994 roku prowadzone jest wobec niego postępowanie egzekucyjne, przez co nie jest w stanie zgromadzić żadnych oszczędności.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2018 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że S. B., urodzony dnia (...), ma dwie córki: M. B., urodzoną dnia (...) oraz K. B., urodzoną dnia (...), na których rzecz zostały zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 23 marca 1994 roku, sygn. akt VI RC 2771/93 alimenty. Na wniosek matki dziewczynki z dnia 26 lipca 1994 roku został im przyznane przyznania świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Z uwagi na zmianę wysokości alimentów wyrokami Sądu Rejonowego w Lublinie oraz Sądu Wojewódzkiego w Lublinie organ rentowy kolejnymi decyzjami ustalał nową wysokość alimentów na rzecz córek.

Wobec braku uregulowania obowiązku alimentacyjnego wnioskodawca został oskarżony o uporczywe uchylanie się od ciężącego na nim z mocy ustawy obowiązku łożenia na utrzymanie małoletnich dzieci. Postanowieniem z dnia 30 grudnia 1996 roku, w sprawie (...) prokurator Prokuratury Rejonowej w Lublinie warunkowo umorzył postępowanie, zobowiązując wnioskodawcę do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez uiszczenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwoty 7.253,00 złotych tytułem wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego oraz kwoty 900,00 złotych na rzecz J. B.. Wnioskodawca nie wywiązał się w całości z nałożonego obowiązku wobec Zakładu, w związku z czym postępowanie karne zostało podjęte, a następnie umorzone postanowieniem z dnia 29 lipca 1998 roku, sygn. akt(...).

S. B. ma wykształcenie średnie – technik mechanik. Od 1984 roku prowadził działalność gospodarczą w zakresie handlu odzieżą ochronną i środkami czystości. W 2002 roku działalność została zawieszona, a w 2006 roku zlikwidowana. Od tego momentu utrzymywał się z prac dorywczych.

W 2013 roku wnioskodawca wraz z obecną żoną zamieszkał ze swoją matką w mieszkaniu przy ul. (...) w Ś.. Oprócz prac dorywczych utrzymywał się z renty matki oraz z zasiłku dla opiekuna, przyznanego od dnia 15 maja 2014 roku decyzją Burmistrza Miasta Ś. w kwocie 520,00 złotych. Ponadto decyzją z dnia 13 lipca 2017 roku Burmistrz Miasta Ś. przyznał mu specjalny zasiłek opiekuńczy z tytułu rezygnacji z zatrudnienia w związku z koniecznością opieki nad matką w kwocie 520,00 złotych na okres od dnia 5 lipca do dnia 31 października 2017 roku. S. B. posiada zadłużenie wobec Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ś. w wysokości 3.137,30 złotych.

Matka wnioskodawcy – D. L. pobierała rentę, której wysokość od dnia 1 marca 2017 roku wynosiła 1.842,57 złotych. Z powodu egzekucji sądowej świadczenie uległo zmniejszeniu i do wypłaty wynosiło 1.282,69 złotych. Matka wnioskodawcy posiadała zadłużenie wobec Wspólnoty Mieszkaniowej, które na dzień 30 czerwca 2017 roku wynosiło 9.000,07 złotych.

D. L. zmarła w (...). Wnioskodawca wraz z żoną zamieszkuje obecnie w mieszkaniu przy ul. (...) w Ś., ponosząc koszty jego utrzymania oraz zadłużenia. S. B. od dnia 8 grudnia 2017 roku posiada orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności. Bierze udział w programach mających na celu zwiększenie aktywności zawodowej. Odbywał staż szkoleniowy w przedsiębiorstwie zajmującym się odnawialnymi źródłami energii, gdzie wykonywał instalację hydrauliczną. Korzysta również z pomocy Fundacji (...), której celem jest pomoc w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Żona wnioskodawcy otrzymuje z Urzędu Pracy środki w wysokości 600 złotych dla osób długotrwale bezrobotnych.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie dokumentacji znajdującej się w aktach sądowych oraz w aktach organu rentowego, a także na podstawie zeznań wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy orzekł, że zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1518, tekst jedn. ze zm.) w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Z brzmienia powyższego przepisu nie wynika jak należy rozumieć „szczególnie uzasadnione przypadki”. Ustawodawca nie przewiduje konkretnych przesłanek pozwalających na umorzenie należności wobec funduszu alimentacyjnego, wskazując jedynie na sytuację zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego. Za każdym razem ewentualne umorzenie zadłużenia powinno być zatem poddane indywidualnej ocenie i uwzględniać obiektywne możliwości wywiązania się przez dłużnika ze spłaty należności.

W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, że do przyjęcia, iż zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażania siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Osoba, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być więc w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych. Szczególnie uzasadnione wypadki muszą mieć charakter wyjątkowy, losowy lub nietypowy i prowadzić do sytuacji, w której zobowiązany nie jest stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Sąd rozpoznający sprawę z odwołania od decyzji odmawiającej umorzenia należności wobec funduszu powinien zatem wziąć pod uwagę całokształt okoliczności i ustalić, czy sytuacja zdrowotna lub rodzinna stanowi okoliczność szczególnie uzasadnioną .

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu Okręgowego, nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 68 ust. 1 cytowanej ustawy o świadczeniach rodzinnych. Sytuacja rodzinna i majątkowa wnioskodawcy jest bez wątpienia ciężka. Posiada zadłużenie z wielu tytułów, toczy się wobec niego postępowanie egzekucyjne, a ponadto z uwagi na śmierć matki utracił dodatkowy dochód w postaci zasiłku oraz renty matki. Należy jednak zauważyć, że jego stan zdrowia nie uniemożliwia mu podjęcia pracy. Wnioskodawca korzysta bowiem z pomocy mającej na celu podjęcie aktywności zawodowej. Został skierowany na staż szkoleniowy, w związku z czym jest zdolny do podjęcia pracy. Posiada również wykształcenie techniczne, a w przeszłości przez długi okres czasu prowadził działalność gospodarczą. Ponadto wykonuje prace dorywcze.

W związku z powyższym, w przekonaniu Sądu Okręgowego, sytuacji skarżącego nie można uznać za wypadek szczególnie uzasadniony, warunkujący umorzeniem należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego. W ocenie Sądu wnioskodawca co prawda nie jest w stanie jednorazowo spłacić całego zadłużenia, jednak jego sytuacja osobista i zdrowotna pozwala na systematyczną spłatę długu. Tym bardziej, że przepis art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych przewiduje możliwość rozłożenia należności na raty, bądź odroczenia terminu płatności.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca S. B. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie prawa procesowego art.233 § 1 kpc polegające na jednostronnej i wybiórczej ocenie materiału dowodowego przez błędne przyjęcie, że w sprawie nie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, w których mowa w art.68 ust.1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych i nieprawidłowe uznanie, że sytuacja osobista i zdrowotne pozwala na systematyczną spłatę długu.

Wnosił o zmianę orzeczenia poprzez uwzględnienie odwołania i umorzenie należności wnioskodawcy wobec Funduszu Alimentacyjnego ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy poczynił właściwe ustalenia faktyczne dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zastosowania wobec wnioskodawcy zasad umorzenia należności uregulowanych w art.68 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.1518)

Sąd Okręgowy zasadnie stwierdził, że nie zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki wymienione w powołanym przepisie, które uzasadniałyby umorzenie należności.

Umorzenie należności funduszu z tytułu wypłaconych świadczeń alimentacyjnych jest zastrzeżone dla sytuacji szczególnie drastycznych, gdy ze względu na wiek, stan zdrowia inne względy społeczne oraz znikome źródło przychodów na utrzymanie, zagrażające dalszej egzystencji poprzez niezapewnienie minimum socjalnego, jest realnie niemożliwe wywiązanie się ze zobowiązania wobec ZUS. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji słusznie uznał, iż taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi. Wnioskodawca, który uzyskał orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności, ma wykształcenie średnie – techniczne, od 2006 roku nie podjął żadnej stałej pracy, utrzymując się z pracy dorywczej i emerytury matki (!). na rozprawie apelacyjnej jego pełnomocnik złożył odpis decyzji organu rentowego z dnia 9 października 2019 roku odmawiającej prawa do renty z powodu nieuznania za osobę niezdolną do pracy, a ponadto informującą, że wnioskodawca w dziesięcioleciu poprzedzającym zgłoszenie wniosku o rentę w okresie od 22 lipca 2009 roku do 21 lipca 2019 roku nie udokumentował wymaganego 5 letniego okresu składkowego i nieskładkowego, bowiem udowodniony okres ubezpieczenia wynosi zaledwie rok, 6 miesięcy i 7 dni.

Nie bez znaczenia jest fakt, że wnioskodawca, który nie wywiązywał się w latach 1994-2004 z obowiązków alimentacyjnych wobec własnych dzieci, nie uczynił następnie nic, aby dobrowolnie spłacać wydatkowane z funduszu alimentacyjnego na potrzeby jego dzieci świadczenia. Prawidłowo Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca nie wykazał, aby były przeszkody faktyczne do podjęcia przez niego pracy zgodnej z kwalifikacjami lub nawet jakiegokolwiek pracy. Wnioskodawca nie został uznany za niezdolnego do pracy i może zatem podjąć pracę, aby zwrócić należności wydatkowane z funduszu alimentacyjnego na utrzymanie jego dzieci.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela ustalenia faktyczne i argumentację prawną Sądu Okręgowego i przyjmuje za własne. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytoczenia. Dodać należy, że wnioskodawca zgłoszonymi w apelacji zarzutami nie podważył zasadności stanowiska Sądu I instancji. Apelacja sprowadza się do polemiki z prawidłowymi ustaleniami Sądu i ponownie przytoczonymi argumentami z odwołania. Sąd Okręgowy ocenił wszystkie mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy zarzuty podnoszone przez wnioskodawcę i dał temu wyraz w uzasadnieniu wyroku.

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Sąd Okręgowy orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu na podstawie przepisów § 2 oraz § 4 w zw. z § 8 pkt 5 oraz § 16 ust.1 pkt 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 roku, poz.1714)